

kun tiu de Interlingue, se oni ne rigardas ortografion (historian kaj simpligitan) kaj uzon de finaj vokaloj. La elektita vorto en Interlingua devas troviĝi en minimume tri el kvin kontrollingvoj: itala, hispana, portugala, franca, angla, ev. aldone en la lingvoj germana kaj rusa, sed la definitiva formo ne nepre devas ekzisti en tiuj lingvoj, ĉar ĝi reprezentas rekonstruitan prototipon – ekzemple vortoj lisie (glata), cata (ĉiu), mancipe (aĉetanto), nonne (neniam) reale ne ekzistas en iu alia lingvo. Tial la lingvo ne estas sufiĉe elasta kaj iĝas „sklavo de siaj principoj”. Male al la „Regul de Wahl”, kiu ebligas en Interlingue regulajn derivaĵojn, Interlingua konservas plurajn radikojn, ekz. *ag/act* (agente/actor), *frang/fract* (frangibil/fraction), *ung/unct* (unguento/unction), tiel ke sen lingvistikaj antaŭscioj pri infinitiva kaj supina formoj oni ne povas diveni la ĝustan rezulton. Ankaŭ ortografio kaj prononco enhavas esceptojn. „Tamen”, konkludis Matejka en 1951, „la simileco inter ambaŭ interlingvoj estas tiom granda, ke eblas iu racia sintezo inter ili”.

Sur la kampo de naturalismaj planlingvoj estis Occidental-Interlingue ĝis tiam senkonkurenca (precipe post la morto de Otto Jespersen, aŭtoro de Novial), ĉar ĉiuj novaj projektoj estis kvazaŭ imitaĵoj de ĝi. Tio validis ankaŭ por Interlingua, sed ties impona vortaro kun 27 000 vortoj, farita de profesiaj lingvistoj, vekis grandan respekton, kvankam ĝi principe nur konfirmis la ĝustecon de la vojo, komencita de De Wahl. La senato de Interlingue-Union kaj la Interlingue-Academie pritraktis la proponojn, ke (1) Interlingue-Union iĝu kolektiva membro de IALA kaj (2) Interlingue-Union restu favora al estonta aktiveco de IALA kaj morale subtenu ĝin. La unua propono ne estis akceptita, sed jes la dua, do praktike kunlaboro kaj subteno de Interlingua.

Aserto de Alexander Gode, ke la internacia lingvo ne estas mondsavilo, sed instrumento por interkompreniĝi, kaj lia „malkovro”, ke vortoj ne havas identan nocian enhavon en diversaj lingvoj, vekis rideton ĉe interlingue-anoj, kiuj pri tiaj aferoj estis jam delonge diskutintaj sur la paĝoj de Cosmoglotta. Oni komencis kritikeme esplori Interlingua-n el la vidpunkto de naturalismo, kompari kaj analizi tekstojn kaj gramatikon, kritiki nekohe-recon de derivaĵoj, serĉi arkaismojn kaj modernismojn kaj klarigi evoluon de Interlingua por rekonstati, ke ambaŭ lingvoj estas ege proksimaj.

En 1953 venis sciigo pri la likvidigo de IALA. „Likvidigo de IALA fermas unu ĉapitron en la historio de mondlingvo, pri kiu *ni* ankoraŭ havas ion por diri”, konkludas la redakcio de Cosmoglotta. Simbole, en la antaŭlasta kajero de „Novas de IALA” en februaro 1953 estis publikigita foto de „granda pioniro de interlingvistiko” Edgar de Wahl. Pli detale kaj kun komentoj revenis al la temo Alphonse Matejka. La enormaj monsumoj, investitaj en lingvistikajn esplorojn de IALA, estis malproporciaj al la fina rezulto, t.e. publikigo de Interlingua. La funkciigo de Interlingua estis neniel preparita. La aŭtora teamo konsistis el lingvistoj, kiuj ne havis praktikan sperton kun funkciantaj internaciaj lingvoj. La situacio post la morto de s-ino Morris estis enigma: „Kiel eblas, ke tiom grandanima mecenatino, kiu el IALA faris sian vivoverkon, ne testamentis eĉ unu cendon por ebligi al siaj kunlaborantoj daŭrigon de la komencita laboro?”, demandas Matejka. La ĉefverko de IALA povas esti konsiderata baza trezorejo kaj inspira fonto pro interlingvistoj, konkludas Matejka, ĉiam ankoraŭ ne antaŭvidante seriozan konkurencon. La kunsido de svisaj funkciuloj de Interlingue-Union eĉ du jarojn poste pledis pri intersistemaj kontaktoj.

Observaĵojn similajn al tiuj de Matejka faris ankaŭ André Martinet, la antaŭlasta direktoro de IALA. Li konfesis, ke la de li preferata varianto de Interlingua estis multe pli proksima al Interlingue, ol tiu oficialigita de Gode. En tiuj cirkonstancoj estis ŝoka